

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Kotoutumislain päivityksessä tulee taata nuorille maahanmuuttajille hyvin resursoidut kotoutumispalvelut, jotka sisältävät riittävän kielenopetuksen, yksin maahan tulleiden nuorten tukemisen sekä tukea myös virallisten kotoutumistoimien jälkeen. Lakiesitys ottaa nämä tavoitteet huomioon.

Allianssi haluaa lisäksi tuoda esille Suomen sitoutumisen YK:n päätöslauselmaan 2250 ja sen toteuttamiseksi laadittuun kansalliseen toimenpideohjelmaan. Ohjelmassa Suomi on sitoutunut edistämään turvapaikanhakijoidenvastaanottoon, turvapaikkaprosessiin ja kotouttamiseen osallistuvien tahojen kykyä ottaa nuorten erityistarpeet huomioon toiminnassaan. Lisäksi Suomi on sitoutunut edistämään turvapaikanhakijoina tai pakolaisina Suomeen saapuville nuorille rikoksen uhreille tarkoitettuja palveluja kiinnittäen erityistä huomiota seksuaalirikosten uhrien tarvitsemaan tukeen. Lakiehdotusta olisi hyvä tarkastella vielä näiden tavoitteiden näkökulmasta ja harkita, tarvitaanko esimerkiksi kuntien kotoutumisvastuuta käsittelevään lakiin velvoitteita näiltä osin.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

Kuntien kotoutumissuunnitelmissa tulee ottaa erikseen huomioon nuorten tarvitsemat palvelut ja niiden monialaisuus, esimerkiksi Ohjaamojen toiminta. Keskeistä kaikessa nuorten kanssa tehtävässä työssä, myös kotoutumisessa, on nuorilähtöisyys: se että palvelut rakennetaan yhteistyössä nuoren kanssa ja nuoren itse määrittelemien tarpeiden pohjalta.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

Kuten lakiesityksen perusteluissa todetaan, on maahanmuuttajanuorten osallisuus heikompaa kuin muiden nuorten. Siksi on välttämätöntä tukea maahanmuuttajanuorten kanssa toimivia tahoja, esimerkiksi maahanmuuttajanuorten järjestötoimintaa.

Maahanmuuttajanuorten integroitumista tukisi myös yhteinen, maksuton harrastus-, leiri- ja kerhotoiminta. Harrastamisen Suomen -malli tarjoaa hyvän lähtökohdan harrastamiselle, mutta tällä hetkellä on tutkimuksen ja arvioinnin puutteen takia epäselvää, kuinka hyvin malli onnistuu tavoittamaan esimerkiksi ilman harrastusta olevia maahanmuuttajanuoria.

Maahanmuuttajanuorten demokraattiset taidot tarvitsevat myös tukea. Perus- ja toisen asteen oppilaitosten opetuksen tulee huomioida maahanmuuttajanuorten oikeudet ja vaikuttamismahdollisuudet.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Esitys, jossa vastuu alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palveluista siirretään hyvinvointialueille jo vuoden 2023 alusta lukien sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden varmistamiseksi ja kohderyhmän sosiaalihuollon palveluihin kiinnittämiseksi on perusteltu. Myös perheryhmäkotien luonnollinen paikka on hyvinvointialueilla. Yhteistyö ja tietojenvaihto hyvinvointialueiden ja kuntien välillä on kuitenkin tärkeää varmistaa mm. lasten ja nuorten koulunkäynnin sujuvuuden takaamiseksi. Myös mahdollisesti lakiin kirjattavat Ohjaamo-palvelut ja niiden rooli kaikissa nuorten maahanmuuttajien palveluissa on tärkeää huomioida.

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

Kunnan rooli kotoutumispalveluissa on perusteltu, mutta on välttämätöntä, että kuntien työntekijät kuten nuorisotyöntekijät saavat koulutusta ja täydennyskoulutusta yhdenvertaisuudesta, monikulttuurisuudesta ja ihmisoikeuskasvatuksesta. Kuntia tulee myös kannustaa rekrytoimaan positiivisen erityiskohtelun periaatteen mukaisesti maahanmuuttajia työntekijöiksi.

Kunnille määriteltävä selkeä vastuu kotoutumisesta on nuorten maahanmuuttajien kannalta perusteltua, sillä kunnat vastaavat nuorten palveluiden kokonaisuudesta: koulutuksesta, harrastamisen mahdollistamisesta ja tulevaisuudessa myös työllisyyspalveluista. Kuntien on rakennettava palvelukokonaisuutensa nuorilähtöisesti ja yhden luukun periaatteella. Tämä on erityisen tärkeää maahanmuuttajataustaisten ja mahdollisesti heikon suomen- tai ruotsin kielen taidon omaavien nuorten kohdalla.

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

-

Valtion korvaukset (8 luku)

-

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

-

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

-

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

Lapsi- ja nuorivaikutusten arvioinnissa arvioidaan päätöksen, toimenpiteen tai toiminnan vaikutuksia lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Lapsi- ja nuorivaikutusten arvioinnin lähtökohtana on YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja siinä esitetty lapsen edun selvittämisvelvoite. Allianssi pitää hyvänä, että valmistelussa on huomioitu lapsivaikutusten arviointi.

Asikainen Katja
Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry